

SZERKESZTŐSÉG

hova

a lapba szánt kéziratok
reklamációk és
előfizetési pénzek
küldendőik

Székelyudvarhely,

Bethlen-u. 5.

ev. ref. papi lakás.

VASÁRNAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

FŐSZERKESZTŐ:
NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VAJDA FERENCZ,
székelyudvarhelyi ref. pap.

KIADJA:

Az Erdélyi Ref. Egyházkerület

»Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:

minden vasárnap egy iven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.

Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill

Beszéd.

A viza' nai csata évfordulóján 1905. febr. 6

Ünneplő közönség!

Egy év előtt, midőn e halmokon, az emlékoszlop mellett, a Szabadságharcz 6 honvédjének nagy sirdombja felett megállottunk, még csendes volt a nagy világ. Ünnepies hangulatban zendült fel dalárdistáink ajkain a tüzes harci dal, vidámon játszott a déli kárpátok hűves, hidegszele a világ légszebb zászlójával, a három színű lobogóval, mintha győztes kis sereg tartott volna diadalünnepet itt. Csatakiáltások, ágyu dörgés helyett hazafias, lelkes beszéd rezgett el a lombok felett és *Isten áld meg a magyart* ez ima szállott az égre fel.

Honvédeink tava: a 300 hősnek nagy temetője néhány lépisnyire itt, némán hallgatott, mintha ámulat fogta volna el, mintha kérdezte volna némaságban is, e halmokon ünneplő 300-tól: miért e zaj? ez ünnepi hangulat, hangok s a lelkes, kigyult arcok? Miért? Miért? . . . Végig tekintek soraitokon, arcotokba nézek, belemarkolok szivetekbe: *lelkiismereteket fogom meg*: felelnetek kell annak kényszerítő, erős szavára: kegyeletből jötök-e ide? lelkesedtek itt? példát vesztek azoktól, kik lábaink alatt némán alusszák 56 éve már oly korai álmaikat? . . . Ha nem, hajtsátok meg a háromszínű lobogót, mely vezette vészbe, harczba azokat, kik itt nyugosznak, vesztett csaták után, menjetek, menjünk haza szégyenpírral s nem lelkesedéstől kigyult arcczal; mert csak hang festék lesz rajtatok, rajtunk mind, a mit ereitek arczaítokba kergetnek ma.

De nem! nem! szívem megszakadna e pil-

lanatban dicstelen, ha tudnám, *hogy a magyar ma rut szibarita váz*, — mely képtelen a kegyeletre, melyet bent lelkesedés nem hevít, mely szorgalmas, kitartó, becsületes munkára, ha kell harczra nem vesz példát azoktól, kik megszerezték vitézséggel, fentartották bölcseséggel ezer éven át e hazát. Ám örömtől, boldogságtól rezdül minden szavam, ha tudom hogy szivetekben hazafias ére nyek szent lángja ég. Lelkesedtek-e még? — Ma lelkesednetek kell! Ma ha aludtatok volna eddig, fel kell ébredjete, ha munkátlan emberek lettetek volna ekkorig, munkára kell feszüljön izmotok, ha ingadoztatok volna bűn és erény között, ma erény útjára kell hogy lépjete; *mert ma a kegyelet, lelkesedés, szent példaadás nagy napja van*.

Ünneplő közönség! Lenne bár oly erős hangom, mint a mennydörgés, vagy ágyudőrej, akkor sem hatna az emberekre, ha szívök kemény lenne, mint a szikla, érzéketlen, mint fatömb. Az alattunk elterülő sötömegeből, melyet Isten bölcsessége csodálatosan alkotott, egy sem hull le, a láthatárt szegélyező erdőből egy fa sem indul meg: »Bár dördül ég és föld remeg«.

Kiáltó szó lennék csupán a pusztában, mint Keresztelő János a kéjelgő, élsovár Róma s képmutató Izrael közepette, ha nem töltené be sziveteket a *szent kegyelet*!

Micsoda virág ez? Elrothadt növény talán, melynek magva is elveszett? — Igen ott, hol nincs érző szív, — de hála Istennek: a magyar föld még nem égett ki, a magyar szivek még melegednek s meg is termékenyülnek, atyáik történetén, az ezer éves haza multján. Szívünk magasan dobog párduczoz Árpád neve hallatán;

mint tört elé leventéivel vereczke szorosán, Kárpátok kapuján és lóvasai rohamának ellen nem állott senkisé. Nézzétek Feszty Árpád ihletett festő remekművét. Nézzétek s tanuljátok meg: kegyelet ragadta meg halhatatlan ecsetét, midőn lelke elé varázsolta a honfoglalás kezdetét. Látom mint éled e drága virág: a szent kegyelet Mohi, Mohács, Aradoknak hallatán. A honfoglalás szemléletén a dicsőség napja neveli gyorsan diszünk virágát: a kegyeletet; a három temető felett bánat öntözi lassan, századokon keresztül hasson. Hívjam-e most a lelkesedést! hisz hol kegyelet jár, nyomában a lelkesedés. Oh, de hányszor csak futó tűz az, mely az erdő ezer fája közt elsuhan, anélkül, hogy áldás lenne nyomán! Lelkesedétek nap legyen, melynek világa és melegénél tetteket szüli a példaadás. Nektek olyanoknak kell lenni mint őseitek hogy ha bennük kivetni való volt, jobbak, mint ők.

A magyar nemzet gyermekei vagyunk testvéreim; a négy folyó mentén, a Kárpátok által kerített határon belül vezérnép, államalkotó nemzet. Jól megtudjátok, hogy e hivatás szent kötelességet ró mindenikünknek vállalára: multságban, munkában istenfélelemben, nevesebbek, kitartóbbak, erősebbek kell legyünk mint bármelyik népfaj e hazában, — különben »Pusztulunk, veszünk mint oldott kéve széthul nemzetünk.«

Ily érülettel ünnepeltetek-e? — Ha nem, ne jöjjetek ide, mert nem vagytok érdemesek Istennek arra kegyelmére, hogy nektek ily csatátért juttattott; melyen Bém apó és világhírű költőnk: Petőfi

küzdtenek. Ha igen, ünnepeljétek boldogon; mert a halálból új remény fakad nektek:

»Magyarország nem volt, hanem lesz«!

Még egy gondolatot! Vigyétek most ezt is el; ki tudja: ünneplünk-e együtt még a hősök sírjai felett? . . . Ki tudja mit végzett el felőlünk a gondviselés! . . . Most mondom el mint testamentumot s ezt adjátok át gyermekeiteknek is: *a hazáért nemcsak élni, mint előbb mondtam de halni is kell!* Ne féljétek e szótól halni kell; mert örökre igaz:

»Édes és dicső a hazáért halni!«

Ünneplő testvéreim! Midőn ma szólni kezdem hozzátok, azt mondtam: egy év előtt, midőn e halmokon, az emlékoszlop mellett, a szabadságharcz hat honvédjének sírja felett, e sírban nyugvó 300-ának gyásztemetője mellett megállottunk, még csendes volt a világ. De pár nappal azután kitört a háboru, a távoli keleten: az 1849-ben szabadságharczunkon leverte muszka és a szabadságszerető japán küzdenek csaknem egy év óta már irtozatos háborut, minőt nem látott a világ. Szivem sajog az eddig elvérzett 150 ezernyi szerencsétlen ember felett, — de meg kell nyugodnom Istenünk elvégzésén: »a bűn büntetlen nem marad«!

56 év előtt a vizaknai csatában szerepeltek először a szabadságunkat leverő muszka hadak: 1848-ban életre kelt szabadságunkat 1849-ben első Miklós muszka czár tiporta le s tetszett az

TÁRCZA.

Ne félj kicsiny sereg!

Luk.: XII—32. v. Jel: II—10. v.

Március Idusához, márczius 15-ikéhez, nagy nemzeti emlékeink füződnek: Magyarország ujjászületésének emléke. Lelkesen ülik meg e napot falun és városban egyképpen; a társadalom és az ifjuság. Az új nemzedék köszönti az új Magyarországot. Sursum korda! Fel a sziveket! Figyeljétek ünneplő gyülekezet; s nézzétek a magasba: nem láttok-e megnyilatkozott egeket ott és nem hallotok-e odajöni onnan egy ilyen szózatot. Ne félj kicsiny sereg, mert tetszett a ti Atyátoknak, hogy adjon nektek országot. (Luk. 12. 32. v.) »Légy hü mindhalálig s neked adom az élet koronáját.« (Jel. 2. f. 10. v.) Bármily kicsiny vagyis számra nézve a nagy nemzetek sorában óh én magyar népem, — »ne félj« mert mégis örökre bírod e földet, melyet adtam neked és a te atyáidnak, és boldog leszel rajta te, és a te maradékaid. Csak »légy hü« Hozzám, Hazádhoz, Alkotmányodhoz, nemzeti jobb tulajdonaidhoz.

»Ne félj kicsiny sereg!« Az Idvezítő mondotta volt először e szavakat tanítványaihoz, akkor a mikor már tudokra adta volt nekik, hogy nem-sokáig lesz még közöttük, végképpen elválk től-

lük: és erre azok igen megijedének mi lesz velük vezér nélkül: Oh, »tarts meg minket mert elveszünk!« Ekkor monda bátorítólag nekik, »ne félj kicsiny sereg, mert tetszett a ti Atyátoknak, hogy adjon nektek országot, — csak legyetek hivesek mindhalálig: az általam elmondottakhoz, az általam alapított országhoz. Jézus kétségtelenül itt azt az országot értette, melyet ő alapított, melyet a lelkeken épített fel, »mely nem e világból való.« »Istenországát, mely a szív békéjében áll,« (Rom. 7. f. 1.) melyet »a hűség«, s a jól elvégzett munka öntudata szerez, melyet rozsdá és moly meg nem emészt s a lopó el nem lophat, (Mt. 6. f. 19.) melyet a világ fel nem dulhat tehát »mind végig megmarad.« (Jan. 14. f. 27. v.)

Mi azonban vehetjük szószerinti értelemben is e szót s érthetjük alatta ezen »mi földi országunkat«, melyet már ezer év óta bir e nemzet, mely

»Oly szép ország oly viritó,«

»Szivet, lelket — andalító.« (Petőfi.)

Boldog földi országban, a boldog lelkiország is könnyebben felépíthető. E két országot nem választották el egymástól a biblia nagy alakjai: a »hithősök« kik egyszersmint »nagy hazafiak« is voltak. Mózes nemcsak kiadja a vallási »tiz parancsot« a zsidóknak a Sinai hegy tövében, hanem egyszersmint kivezeti az ő népét »Egiptomnak házából, szolgálatának jármából«, egészen az ígért földjének határáig. Esdrás a babiloni fogságból visszatérve, népének zómével hozzá

isteni gondviselésnek, hogy az 1848-ban született Makarov muszka tengernagyban 1904-ben második Miklós cár alatt alázza meg a szabadságtipró gőgös hatalmat. Hát nem Isten utja ez?! Azért ne féljete, mig hivek vagytok rendületlenül! Lehet, fölzeng a harsona egy év alatt: *Talpra magyar.* Am, ne féljete! Mert ha mind elvérezünk is, porainkból új élet fakad. Legyenek áldottak a hősök, kik itt küzdtenek; áldott legyen a magyar föld, mely hősöket mindig teremni fog. Hozsánna az urnak mindenkoron!*

Incze Lajos, ref. lelkész

Márczius idusán.

Az volt a nap! Egy ezredévre
Veté vissza áldó sugarát,
S bevilágítva a mult kódébe
Egyesíté a hon minden fiát
És hangzott az eskü milliók ajakán,
Végig zugva az egész hazán:
A magyarok Istenére esküszünk,
Hogy rabok tovább nem leszünk!...

* Szerző közbejött tüdőgyuladása miatt, nem lett elmondva.

kezd a lerontott templom építéséhez, s mig balkezében vakoló kanalat tart, addig jobb kezében kardot forgat, hogy elűzze vele a támadó ellenséget. Jézust vallásunk alapítóját, virágvasárnapján úgy ünneplik mint egy királyt és nézzétek szemében mégis köny rezeg:

Örömmek vagy bánatnak könnye ez?
Zsidó nép! — vajon »hajnalodnak, vagy alkonyodnak«
Harmat csepje ez?!

Az utóbbi volt. Honfitársaiért hullott: a kik megkövezték a prófétákat, és az ő vallását is befogadni nem akarták. Megis jósolta ezért hazájának végső pusztulását, — mely e jóslat után tudjuk tényleg be is következett és zsidóország a zsidókra nézve mindörökre elveszett, »az ő nyakasságuk miatt.«

»Vallás és Hazafiság!« egymással hát nem ellenkeznek, sőt inkább egymást szépen kiegészítik. Egymást segítő testvérek. Már Rákóczi zászlóira e három jelszó volt írva: *Pro Deo! Pro libertate! et pro Patria!* Istenért, Hazáért és Szabadságért! Hunyadi hadai mindig a Jézus nevének a kiáltásával támadtak a pogány ellenségre: jelül annak, hogy a mikor a hazát védték, a vallást is védelmezték és megfordítva.

Hazafias ünnepeinket nincs tehát ok csak az iskolákra szorítani és csak a társadalomnak engedni át, templomainkban is lehet, sőt szabad: öröm és hálaadó ünnepeket szentelni nekik. »Templomi szentséggé kell emelni a hazaszeretett«, mondja egy jeles író — Jókai. — Istenkezét kell keresnünk ugy magán életünkben, mint

Hangzott az eskü, lelkesítve,
Tettekre készen állott a sereg:
Előre! a nép szent nevébe',
Félre a gyáva, ki most is remeg!
Hiszen, ha megmozdul a népek tengere
Egész világ megremeg bele;
Hisz az igazság itt van velünk:
Szabadok leszünk, vagy mind elveszünk!

És im e nap a lelkesedés lángja
Győz, nem ontva honfi vért,
A sziveket a szent tűz átjárja,
Mindenikök ha kell, meghalni kész;
Nem a kard győzött e napon,
A szabadság zengett az ajkakon
S az eszme ült diadalünnepet
A szolgaság sötét éje felett! . . . .

Szabadság! Te fényes napunk
Ontsad reánk áldó sugarad!
Terjeszd ki világod minden felé,
Egész világ hogy legyen szabad!
Legyen ember az ember végre,
Hadd oszolja a szolgaságnak éje;
Jövel szabadság, váltsd meg a világot,
Reménykedve várjuk a feltámadásod! . . .

Csiki Albert.

a nemzet történetében. Ki áld, ha jót tevének, — büntet, ha rosszat. Fölemel és megaláz, hogy el ne bizakodjunk és el ne csüggedjünk: olykor-olykor hogy megpróbálja az ő beléje vetett hitünk erejét.

Óh, azért hangozzék fent és fenebben hálaénekünk,
Mert nagy és csodás történetekben — az ő kezére ismerünk
(Tompa.)

Az ember feladata ugy élni e földi országban, hogy elérje és építse egyszersmint a lelki-országot is. E véget mindenkinek van egy elengedhetetlen kötelessége magára és az ő környezetére nézve, ameddig csak az ő hatásköre terjed:

Irtsd a gonoszt, a jót neveld, véd!
Szent czélon függjön szived, elméd!
Gyógyítsd mély sebét fajodnak:
Küzdj, törj, áldozz s követni fognak.

(Tompa: a Lidércz.)

mert:

Nagy az a ki szilárdan törekszik a czélhoz,
Kit sanyar, s akadály, küzdésre aczéloz.

(Tompa: Régi történet.)

A nagyság és hazafiság e szerint szorgalmas munkával és áldozatkészséggel jár:

A honfiság szép nagy nevezet,
De áldozó tisztet ruház reánk.
És vétenénk ha kinzót, nehezét,
Nevébeu nem gyönyörrel hordanánk.
Vesd a magot, nem nézve a szelet:
A kéz a miénk, az áldás Istené,
Magas lelked ne bánja, ha talán
Más köt kévét a magvető helyett.

(Tompa: gróf Mik ó Imre.)

A régi és új világnézet.

2

Az ég, melyre a csillagok rá vannak helyezve, mintegy roppant kristály-boltozat borul a föld fölé. E boltozat a teremtés második napján teremtett választékul a földi és földfeletti vizek közé. »Mondá Isten: Legyen mennyezet a víz között, mely elválassza a vizeket a vizektől. Szerzé tehát Isten a mennyezetet és elválasztá a mennyezet alatt való vizeket a mennyezet felett való vizektől.« (1. Móz. I. 6. 7.) A felhők eredetileg a földi vizekhez tartoztak s csak a teremtő parancsszavára emelkedtek a boltozat fölé.

Az ég boltozatán nyílásokat, ajtókat vagy ablakokat képzeltek, amelyeket Isten kinyit, mikor esőt vagy havat akar bocsátani a földre. Ekkor aztán a víz csak úgy ömlik alá az égből, mint a vizözön alkalmával is, »midőn a mélységes örvények fejei megszakadának és az egek csatornáit megnyilatkoznak.« (1. Móz. VII. 11. V. ö. VIII. 2. Zsolt. LXXVIII. 23.)

A boltozat feletti tér az Isten lakása. Ott áll trónja s onnan tekint le az emberek fiaira. Az istenfogalom kezdetben még egészen emberies; Istennek alá kell szállania a földre, ha közvetlenül meg akarja figyelni az emberek tetteit vagy

beszélni akar velük.*) Később azonban az isteneszme annyira szellemivé lett, hogy Jáhvét mindenütt jelenvalónak és mindentudónak mutatják fel az ó-testamentumi iratok.

A rabbinusok többnyire 7 emeletesnek rajzolják az eget; 7 emeleten fölmenve, a legfelső van Jáhve ülőszéke. Ez a képzet Pál apostolnál is megtalálható, aki 2. Kor. XII. r. 2. v.-ben azt mondja, hogy »felragadtatott a harmadik édig... és hallott kibeszélhetetlen dolgokat« ...

A föld — mint a világ mozdulatlan központja — a 104. Zsolt. 5. verse szerint oszlopon nyugszik, a 24. zs. és a 136. zs. 6. verse szerint a roppant őstengerben, — Jób könyve 26. r. 7. v. szerint pedig a világűrben lebeg.

A föld alatt képzeltek a zsidók az árnyak

*) 1. Móz. XI. 5. 7. »Az Ur pedig leszálla, hogy lássa a várost és tornyot, melyet építnek vala az emberek fiai. És monda: ... Nosza szálljunk alá és zavarjuk ott össze nyelvöket, hogy meg ne értsék egymás beszédét« — 1. Móz. III. 8—19. szerint az első emberek (miután éttek a tiltott gyümölcséből) »meghallák az Ur léptének nesztét, aki hüvös alkonyatkor a kertben jár vala és elrejtőzék az ember és felesége az Uristen elől a kert fái között. Szólitá tehát az Uristen az embert és kérdé: hol vagy?« Mikor Ádám előkerül, az Ur szemtől-szemben állva beszél vele, s az első emberek fülehallatára mondja ki az ítéletet engedetlenségükért.

Lorántfi Zsuzsánna, a híres pátróna és református asszony mondta magáról.

Te látod jól én Istenem!
Hogy a mint kedves az anyának,
A kisedet kit dajkál, emet:
Oly kedves volt Neked s Hazámnak,
Szentelni éltem, s kincsemet. Tompa)

Petőfi a magyar Tirteus mondja magáról:

Tiéd vagyok, tiéd hazám,
E szív, s e lélek.
Kit szeretuék, ha tégedet
Nem szeretnélek.
Szentegyház keblem belseje,
Oltára képed,
Te álj s ha kell
E templomot lerontom érted.

Tudjuk hogy ő a mint szóllott úgy is érzett és úgy is cselekedett. Az elragadtatás e szavait megértjük akkor, ha tisztába jövünk e szó fogalmával: »Haza«. E szóban haza — ugymond Kőlcsei, benne foglaltatik az emberi szeretet és óhaltás tárgyainak egész összege. Az oltár atyáid által Istennek építve — a ház, hol az élet első örömeit izleled, — a föld melynek a gyümölcse feltáplált — szülőid, hitvesed, gyermekeid, barátaid, rokonaid és polgártársaid — egytől egyig csak kiegészítő részei annak. E szó »haza« nem jelent hát kevesebbet, mint a legszentebb kapcsok által egybekötött emberi társaságot: egybekötve a közös föld, a közös nyelv, a közöröm és közbánat által. E meghatározásban ki is van mondva kötelességünk iránta:

Habár a sors kegyét, dusan halmozza rád:
Soha boldog ne légy, ha nem boldog hazád.

(Tompa: Testvérek.)

Azon gondolat, hogy mi az ősök által szerzett földnek a lakói, a nagy nemzetcsalád szabad tagjai, s a honi nyelvnek birtokossai vagyunk — e gondolat fennkölt érzelmet kelt a honfiban s büszkeséggel tölti el kebelét, mely vonások minden gondolatán, minden érzésén és cselekvésén meg kell hogy láttassanak.

»Hazaszeretet« mily nemes fogalom, mily nemes szenvedély ez. A legmagasabb erény helyesen fogva fel és helyesen gyakorolva. A legnagyobb kör, mely minden más kisebb kört magában foglal. Ha magad miveled, hazádat mivelted, ha családodnak élsz, ha azt boldoggá tetted, — akkor hazádnak is éltél és boldogítottad; ha rokonaidat, barátaidat, embertársaidat szereted és segéled, akkor hazádat is szereted és segéled egyszersmint: mert az egyes családok alkotják a nagy családot a hazát — és megfordítva: a haza virágzása és boldogsága, az egyesekre is kihat, virágzását, boldogságát előmozdítja. Egyszóval a hazaszeretet legáltalánosabb emberszeretet, ez az emberszeretet pedig a bibliának főtörvénye: a próféták és a Jézus akaratának betöltése. Isten tetszése szerinti élet: mely kedvessé teszi az Ur előtt. Ez a protestáns fel fogás, ez a józan ítélet a hazáról és az ember hivatásáról. Így fogva fel a dolgot, nem tünhetik fel tulerősnek ez a mondás:

Romlott szív és romlott elme,
Kit honának hő szerelme,
Nagy tetekre nem hevit!

Tamó Gyula,
kőkösi ref. pap

(Folyt. köv.)

országát, a *seolt**), ahol az elköltözött lelkek valami megmagyarázhatatlan szomorú életet folytatnak. Istent ott nem dicsőíthetik; az egész mélységet valami borzasztó homály tölti el, melyhez képest az éjszaka világosnak tetszik; ott minden földi dicsőségnek és nagyságnak vége; akik oda jutnak, mindannyian egyenlők. Megragadó szép Ézsaiás prófétánál az a fejezet (XIV.), melyben Babylonia trónvesztett királyának alvilági sorsát rajzolja. Nemcsak a föld lakósa, a zsarnokságtól megszabadult népek ujjonganak, hogy »elpusztult a nyomorgató s a szolgaság házána vége lón, »nemcsak a ciprusok örvendenek és a Libanon cedrusai, ezt mondván: »mióta te megdőltél, nem jó favágó ellenünk«, de az árnyak országában is általános mozgalmat idéz elő a bukott király érkezése; »alant a sir megindul miatta és felriasztja árnyait, a föld minden hatalmait, fölkelte székeikről a népek minden királyait; mind megszólalnak és ezt mondják: Erőtlené lettél te is, miként mi, hozzánk hasonlatos levél. Kévélységed és lantjaid zengése sirbaszállt; fekvő ágyad férgek és takaró-lepled pondrók.. Ezt mondád szivesebben: Az égbe megyek föl, az Isten csillagai közé helyezem ülőszékemet, ... felibük hágak a magas felhőknek és hasonló leszek a magassághoz; pedig a sirba szállsz alá, sirgödör mélységébe! Akik látnak, rád tekintenek és elgondolják: Ez a föld ama háborgatója, aki királyságokat rendített meg? aki a föld kerekességét pusztasággá tette, városait lerontá és foglyait nem bocsátá haza?

Az ó-korban, egész a Kr. e. III. századig, mitsem tudnak arról, hogy a seoltból volna szabadulás; hosszú időn át a reménynek egyetlen sugara sem világítja be az alvilág sötét éjjelét. Csak később a III. század vége felé keletkezett az a hit, hogy az igazak feltámasztatnak örök életre, — amint ezt Jézus korában a farizeusok tanítják, — de a zsidók egy része (a szaddiceus párt) mindvégig ragaszkodott a régi nézethez s elvetette a feltámadás hitét. Ebben az időben az volt a közfelfogás, hogy az igazak nem szálanak alá — mint a gonoszok — az alvilág sötét mélyére, hanem a seolt egy bizonyos helyére

*) Ezt a szót többféleképp igyekeznek visszaadni: Károlyi »koporsó«-val és »pokol«-al fordítja, mások »alvilág«-nak, »ürvény«-nek mondják.

vitetnek, amelyet *paradicsomnak* vagy *Ábrahám kebelének* neveztek. (Luk. XVI. 22. XXIII. 46.)

Magától értetik, hogy a régi zsidók a csillagok napi pályafutását, úgy tekintették, mint azoknak valóságos mozgását az ég szilárd boltozatán. Ha a nap lementéről beszéltek, azt mondták, hogy bemegy — mintegy hálószobába, — az ő nyugvó helyére, ahonnan reggel ismét előjön és fölemelkedik az égre. A XIX. Zsoltárban olvassuk:

»Kilép, mint vőlegény, mátká szobájából,
Mint egy hős, örömmel futja meg pályáját.
Az eget szélénél vagy on felkelése,
És a más széléig tart pályafutása.
Melegétől semmi el nem rejtőzhetik.«

Josua, mint tudjuk, megállította a napot pályafutása közben, hogy megverhesse az emoreusokat. — Csak ennyit mondott:

»Nap! állj meg Gibeonnál!
Hold! Ajjálon völgyében!
És a nap várt, a hold megállt,
Míg a nép ellenein boszut állt.
(Jos. X. 12.)

Mindezek kétségen kívül igazolják, hogy a szentírásnak a világra vonatkozó nyilatkozatai, nem pusztán képes beszédek, hanem hű kifejezései annak a világnézetnek, mely a régi népeknél, s így a zsidóknál is uralkodott. Egy igen érdekes héber munka, mely körülbelül Kr. e. 120 évvel iratott s Jézus korában nagy tekin-

télynek örvendett, sőt a Judás levelében mint kánonikus mű említettik, — egész részletesen mutatja fel a zsidóság akkori világnézetét, mely teljesen azonos a világnézettel, amelyet fennebb a biblia nyomán rajzoltunk, legfeljebb egyes részletek különböznek, amiket a szerző élénk képzelete erősen felékesít. E könyv címe: »Hénoch áldószavai, melyekkel a választottakat és igazakat megáldotta,« s egy sor (Hénoch szájába adott) elbeszélésen és jóslaton kívül magában foglalja a nevezett pátriárcha földkörüli utjának leírását, mely utazása alatt mindig a legfőbb angyalok vezetik. Hénoch körülutazik egész azon helyig, ahol nem vala semmi. Itt nem lát sem eget, sem földet, hanem egy üres tért s ehez kötve az ég 7 csillagát, melyek — mint mennyi nagy hegyek — tüztől lángolnak. Ezek azon csillagok, amelyek Isten parancsát megszegték s azért szabadságukat veszítették; itt vannak tehát fogva a bukott angyalok, amelyek Hénoch könyvében csillagok gyanánt vannak feltüntetve,

KOSSUTH FERENCZ

További utazásában meglátogatja Hénoch a föld négy végét, melyeken az ég nyugszik s nyitva találja az ég kapuit. Megszámlálja a kapukat s megfigyeli, miként jönnek elé azokon át a csillagok. A föld végeit körüljárva, felfedezi azokat a kapukat is, melyeken a szelek előtörnek. Aztán leírja a napot pályafutása közben. A nap kelet hat kapuján jön ki és nyugat hat kapuján megy be. Aszerint, amint egyik vagy másik kapun jön elő, hosszabb vagy rövidebb a nappal. Hasonlóan áll a dolog a holddal és a csillagokkal is. A nap melegét abból magyarázza ki, hogy a nagy világító egészen telve van világító és melegítő tüllel s éjszaka, mint minden csillag, egy nagy tűzforráson megy keresztül s ott új égő anyagot vesz föl. A nap szekere a szélről hajtatik; tányérán 12 ajtónyílás van s minél több nyílik meg ezek közül, annál nagyobb forróság van a földön.

Ifj. Péter Károly,
esperes

(Folyt. köv.)

Egyházi élet.

Bőjtő vasárnap. A következő vasárnap bőjtő vasárnap. Ez a vasárnap annyiban emelkedik a többiek fölé, hogy ezen, anyaszentegyházunk bevett rendtartása szerint, kiosztjuk az Urvacsorát. Ambár Jézus a bőjtnek a vallásos életben, s éppen az üdvösség megszerzésében, nem tulajdonított semmi különös jelentőséget. (Olv. Máth. XV. R.): mindazonáltal a református egyház is a husvét előtti 40 napot bőjtő időszaknak nevezi, s mintegy a Krisztus halálának előkészítésül, s halála érdemének megpecsételése, kiszolgáltatja az urvacsorát. A mi bőjtünk azonban nem testi bőjt. Mert az apostal szerint a test semmit sem használ; a lélek az, mely megelevenít. A mi bőjtünk a lélek bőjtje. Lemondás a büns kívánságokról; közeledés a Krisztushoz, növekedés hitben, szeretetben. Vajha a jelen bőjtő időszak is ezekben tenne gazdaggá! (Olvasandó: Máté XII. 1—8. Pál Rom. lev. XIV. Rész.)

A székelyudvarhelyi ref. egyházközség egy éve. Az erdélyi Prot. lapból vesszük át a következő hirt: A m. hó 19-én a sz.-udvarhelyi ev. ref. egyház kebli tanácsa és képviselőtestülete látogatott ülést tartott a ref. leányiskola helyiségében. Több fontos dolog volt napirenden, melyek közül különösen kiemeljük Vajda Ferencz ref. papnak az egyházközség minden irányu ügyét-dolgát felölő kimerítő papi jelentését. Örömmel győződött meg e jelentésből az egyházi képviselőtestület, hogy az egyházban, a szorgalmas és buzgó lelkipásztor vezetése alatt a béke és szeretet jegyében minden arányban szép eredmények érhetőek el. A szokásos és törvényekben előirt teendők pontos végrehajtása mellett, az egyház társadalmi munkálkodását említjük meg, melynek az érdeklődők mindannyiszor tanui voltak, hogy azok, t. i. protestáns estélyek mily szépen sikerültek minden alkalommal, az egyház fejének buzgó vezetése mellett. Jóleső megnyugvással halljuk, hogy az egyház a többi

felekezetekkel a legszebb békében és egyetértésben van, a mit kiválóan fontos hazafiui kötelességnek is tartunk, munkálni a mi javunkat a nélkül, hogy másoknak azzal legkevésbé is ártanánk, vagy őket sértenők. Iskolában az oktatás s a vallásnevelésnek az egész városban való dicséretre méltó felkarolása, az egyház javainak kezeléséről s minden egyéb ügyéről szóló jelentést szintén megnyugvással vették tudomásul a jelenvoltak. E kimerítő jelentésért, de különösen azon fáradhatatlan buzgalomért, melylyel Vajda Ferencz az egyház ügyeit vezeti, a képviselőtestület jegyzőkönyvében adott elismerésének és köszönetének kifejezést.

Egyházi estély. A székelyudvarhelyi ev. ref. egyházközség egyházi értekezlete márcz. hó 5-én vasárnap d. u. 5 órakor, az ev. ref. koll. tornacsarnokában tartotta hatodik egyházi estélyét. A rendezők a következő érdekes tárgysorozatot állították össze: 1. Mint a szép hives patakra. Solt. XLII. 1. v. Énekelte a gyülekezet. 2. Elnöki megnyitó. 3. Dal, Demeter Rózsikáról. Irta: Szabolcska Mihály. Szavalta Benedek Irénke. 4. Pálffy Béla 8. oszt. t. hegedü sólot adott elő. 5. Az örök élet hitéről szabadelőadást tartott Vajda Ferencz ref. pap. 6. Énekelt Kónya Kálmán bágyi ref. pap. Harmoniumon kísérte Kassay Irén. 7. Ejjel. Tompatól. Szavalta Gál Jenő s. tanár. 8. Zárszó. 9. Áld meg Ur Isten. Énekelte a gyülekezet. Belépés ingyenes, kegyes adományokból az értekezlet céljaira 16 K. 20 fillér gyűlt be. Az estélyt Ferenczi Irén és Bartha Rózsika rendezték.

Kegyesség útja.

Gondolatok.

(Luk. evang. XII. r. alapján.)

A gyarló ember sok kicsinyes dolog miatt fél e földön; de az, a mi valóban félelmet okoz, ha rá gondolunk, az utolsó ítélet ritkán jut eszébe.

Csak egy tökéletes gazdagság lehet és ez a léleknek Istenben való gazdagsága.

Legszebb ékessége az embernek az egyszerűség.

Az ember életében csak földi kincseket gyűjt és a lelki, mennyei kincscsel nem sokat törődik. Pedig egyedül ez az, a mit igazán magának mondhat és mindig használhat, mert ez a siron innen boldogságot, a siron túl üdvösséget szerez.

Egy uralkodó van e világon: a kincs, »mert a hol vagyon a ti kincsetek, ott leszen a ti szívetek is.« (34. v.)

Még a legerősebb sötétség sem képes mindent eltakarni.

Az ember örökös pert folytat a bűn miatt a Sátánnal. Azonban tanácsosabb az emberre nézve, hogy e pernek még életében vessen véget és szakítson a gonoszszal, mert megtörténhetik, hdgy a törvényszéken perét elvesziti. Az ítélet pedig: örök kárhozat, a mely ellen fellebbezni már nem lehet.

Az igazi keresztyén nem kér Istentől, mert ő bizik gondviselésében.

A jó szolgának nem az ur, hanem a kötelesség parancsol. Azaz nincs tekintettel arra, hogy munkáját látja-e ura, vagy nem. Vajha ilyen lenne a keresztyén ember is, annyival inkább, mert ő oly Urnak szolgál, a ki mindeneket lát!

Nagy Lajos

Márczius 15.

Magyar nemzet, van egy napod,
Mi örömet reád hagyott,
Ezer éves bánatod díjába;
Büszke lehetsz márczius idusára!

A világon nincsen nemzet,
Kit úgy tartson honszeretet
Összeforva, egyesülve örökre:
Mindig nagyobb nap lesz ez a jövőbe!

Ünnepeljük lelkesedve,
Egymást igazán szeretve,
Hogy ellenünk lássa szívünk hő lángját;
Féljen bántni a magyar szabadságát!

És te Isten, kit imádunk,
Ezer éve, hogy itt állunk,
Légy mellettünk védelmező karoddal;
Tégy igazat a szenvedő magyarral

Add meg egyszer, amit kérünk!
Függetlenséget mi nekünk!
Külön válva az osztráktól igazán;
Ragyogjon régi dicsőség a hazán!

H Szántó István.

Mai képünkhöz

Bemutatjuk olvasóinknak *Kossuth* Ferenczet, *Kossuth* Lajos fiát. A *Kossuth* névhez Magyarországon igen nagy események fűződnek. Az új Magyarország megteremtése, a népképviselő kimondása első sorban *Kossuth* Lajos érdeme. *Kossuth* Ferencz szintén nagy szerepet játszik a magyar közéletben. Az atyja alkotásainak megtartására vagyis az örökség élvezése most a vezetése alatt álló *Kossuth*-párttól függ. Hisszük, hogy az isteni gondviselés nagyjainkban megsegíti a magyar nemzetet.

Vegyes hírek.

Márczius 15. Csak egy pár nap váltsz el a magyar szabadság hajnal hasadásának napjától. Minél tovább haladunk a végtelen forgatagu időben, 1848-tól, annál nagyobb kegyelettel gondolunk vissza annak napjaira. Százados küzdelmeink hozta meg gyümölcsét, régi jogainkba helye-

zett vissza 1848. Magyar lett ismét a magyar. Szabad lett a haza, a nemzet, mely szabadságban született. Hogy aztán a fényre rá borult az árnyék, hogy a kivivott magyar szabadságot a Golgothára hurczolták: az nem a mi hibánk. Az istenembernek, az Ur Jézusnak is voltak árulói. Őt is megfeszítették. Ám azért Krisztus ma is a mi Megváltónk. A magyar szabadság is a mi drága kincsünk. Attól megválni annyi, mint meghalni. Becsüljük meg azért, a szabadságot, mert a mely nemzet nem tudja megbecsülni, az méltó a halálra.

A kormány váltság még nem ért véget. Legujabban Ő Felsége a király, 16 magyar politikust hallgat ki, mindannyiat Bécsben. Eddig a következő politikusok nyertek kihallgatást: Gróf *Csáky* Albin, a főrendiház elnöke, *Justh* Gyula, a képviselőház elnöke, br. *Dániel* Ernő, volt kereskedelmi miniszter, gróf *Zicsi* Nándor, a néppárt vezére, br. *Bánffy* Dezső, az új párt vezére, *Falk* Miksa, *Hodossy* Imre, gróf *Apponyi* Albert, *Tóth* János, a képviselőház háznagya, *Darányi* Ignác, volt földmívelési miniszter, *Láng* Lajos, volt kereskedelmi miniszter, *Thaly* Kálmán, a Kossuth-párt tiszteletbeli elnöke. Ezután kihallgatásra mennek: *Tomasics* Miklós, horvát képviselő. *Rakovszky* István, képviselőházi alelnök, gróf *Zelénszky* Róbert és gróf *Zicsi* János. Ha a kihallgatások véget érnek, ekkor fog Ő Felsége határozni.

A képviselőház márczius 8-án rövid ülést tartott. Csupán formális ülés volt ez, melyen a képviselő megbízó leveleket igazolták, azután ismét elnapolta magát a ház, míg a kormány váltság megoldást nyer.

A keleti harcztérről az a hír érkezik, hogy a japán szárazföldi csapatok támadólag léptek fel az oroszok ellen. Tervük az, hogy az orosz balszárnyat bekerítsék. Kuropatkinban, úgy látszik nem bizik a czár. Most már ismét komolyan foglalkoznak vele, hogy visszahívják utódjául *Nikolajevics* Mihály nagyherceget és *Dragomirov* tábornokot emlegetik.

Tánc-vallás. Sok minden bolondság történik e világon. Csuda bogár is van elég. Burján tövis mindenütt terem, hová csak a jó Isten napja süt. De, aligha van nagyobb bolondság annál, mint a mely a táncvallás megalapításában napvilágra jutott. Hol? Hát hol másutt, mint Amerikában. Alapítója ennek az új vallásnak, főtisztelendő *Kent* White. Az új szekta hívei. »Pentecostal«-nek nevezik magukat, az imádságaik és prédikációik között való szüneteket tánczal töltik ki. De ez nem közönséges táncz, hanem szédítő örvény. Erre is elmondhatjuk: Bocsáss meg, Uram, nekik, mert nem tudják mit cselekednek.

Hányan vándoroltak Amerikába. Egy londoni ujság érdekes adatokat közöl az Egyesült Államok kivándorlási biztosának ez évi jelentéséből. E jelentés szerint a múlt esztendőben 812,870-en vándoroltak ki. A kivándorlók a newyorki kikötőn át mentek Amerikába. A jelentés összehasonlítási táblázatot közöl az egyes országok kivándoroltjainak számáról. Az első hely e szomorú

tekintetben a szép Olaszországot illeti meg 193.296 kivándorlójával, mindjárt utána következik osztrák-magyar monarchia 177,156 kivándorlóval. Hogy e szerncsétlenek között mennyi a magyar, ezt a statisztika nem tünteti ki külön; következik a szomorú sorban Oroszország 145,000 kivándorlóval, utána Nagy-Britannia 87,590 el, mely számból 36,142 a szegény Irországra esik. Érdekes és a németekre örvendetes jelenség, hogy a nagy és sűrű lakosságú Németországból, melynek földje korántsem olyan termékeny, mint Magyarországé, az idén mind össze 26,380 ember vándorolt ki.

A tisztelt gazdaközönség. Mint tudomásunkra jutott, *Mauthner* Ödön cs. és kir. udvari magnagykereskedése Budapesten, arról értesíti a gazdaközönséget, hogy a lanyha irányzat következtében a löheremagnak (stíriai löherének) f. é. január 1-én megjelent főirjegyzékében rovatolt árát hatályon kívül helyezte. Az árak jelenleg a következők: 4. számú prima primissima 95 korona, 4-a számú legelsőrendű 93 korona, 4-b számú elsőrendű 92 korona, 50 különként. Ezen három minőség tisztaság és csiraképeség tekintetében a létező legkiünőbb. Általánosan ismeretes, hogy a *Mauthner*-czég olasz vagy amerikai löheremagot nem forgalmaz és hogy az általa szállított löheremagnak arankamentességét a m. kir. vetőmagvizsgáló állomás hivatalos ólomzára igazolja. Ezen árleszállítás nagy elismerést kelt a gazdaközönség körében, mert újból bebizonyult, hogy *Mauthner* a gazdák érdekét szem előtt tartja.

Olcsó burgonya kiosztása. A földművelésügyi miniszter egyrészt a mezőgazdaság és a közélet szemponyjából egyaránt fontos burgonyatermesésének a jövő évre való biztosítása céljából, másrészt abból a célból is, hogy a folyó évi amugyis mostoha gazdasági viszonyok folytán előállott élelem szükség enyhíttessék: hajlandó a burgonya vetőmagszükségben szenvedő gazdaközönség segítségére menni és vetőmag burgonyát, métermázsanként 5 korona 50 filléryi árban, valamint ugyanezen árban élelmezési célra községeknek, városoknak is burgonyát rendelkezésére bocsájtani, de mindkét esetben csak teljes vasuti kocsirakományokra terjedő megrendeléseket vesz figyelembe s az elszállítást csak utánvétellel eszközölteti. A vasuti szállítási költségek minden esetben a kincstárt fogják terhelni. Az idevonatkozó kérelmek *legkésőbb f. hó 15-ig* közvetlenül a m. kir. földművelésügyi minisztériumhoz adandók be, de azokban a kért mennyiség, a vasuti állomás és a feladó czim pontosan megjelölendő, mert a kitűzött határidőn túl beadott kérvények nem lesznek figyelembe vehetők.

Új állati összeírás. A földművelésügyi miniszter új állatösszeírást rendelt el, amelyet az idei tavaszon fognak végrehajtani. Az új állatszámolás azért vált szükségessé, hogy a takarmányhiánynak állatállományunkra gyakorolt hatásait lehessen kipuhatólni. Gazdáink tehát ne ijedjenek meg, mert nem adózási célból írónak össze az állatok.

165 ezer koronás alapítvány az Emkének. Diódváraljai Miksa Zsuzsanna 69 éves korában

Nagyenyeden elhunyt és 165.000 korona készpénzt hagyott az Emkének. Az összeg Miksa György és Miksa Zsuzsa testvérek nevére lesz kezelendő. Temetése nagy részvét mellett történt meg. A sirnál az Emke nevében Nagy Károly tanár tartott megható beszédet; az egyesület koszorút helyezett a ravatalra. Az elhunyt nagynénje volt Miksa Imre képviselőnek és már édes anyja is szép alapítványt tett az Emkének.

Sáska-veszedelem Debreczen határában, a Hortobágyon nagymennyiségű sáskapetét találtak, melynek megsemmisítésére vonatkozólag megke-resték az orsz. rovarügyi intézetet. Az intézet a peték megvizsgálása után tudatta Debreczen városával, hogy 2000 koronába kerül a megsemmisítés. Debreczen ezért átírt a szomszédok Szatmár-, Bihar és Szabolcsmegyékhez, hogy a meny nyiben a sáskapusztítás Hortobágy után ezen szomszédos területeket is fenyegeti, a költségek egy harmadát vállalják magukra. — Szatmár vármegye egyben külön felterjesztést intézett a földművelésügyi minisztériumhoz, hogy tétessen kutatásokat, hogy nem fenyegeti-e esetleg az ország más területét is a sáskacsapás s ha igen, úgy egüttes védekezésre szoríttassék minden ilyen terület.

Oroszországban a forradalom egyre terjed. A czár kiáltványt bocsátot ki a néphez, de ebben nem szabagságot ígér, hanem a czári uralom megszilárdítására hívja fel a népet. A kaukázus vidéken a nép már fegyvert is fogott és a törvényes hatalommal szembe szállott. A munkás osztály azon működik, hogy országszerte sztrájkra lázítsa a munkás népet. E közben a forradalmi párt az ujságok, kiáltványok, a czári család tagjaihoz küldött levelek által igyekszik célját elérni. Hogy sikerül e, azt az idő mutatja meg.

Gabonapiacz Budapesten.

február 23.

Buza:	100 kilónkint	19 k. 95 f. — 20 k. 70 f.
Rozs:	»	15 k. 15 f. — 15 k. 65 f.
Árpa:	»	14 k. 40 f. — 14 k. 80 f.
Törökbuza:	»	15 k. 85 f. — 16 k. 45 f.
Zab:	»	14 k. 40 f. — 15 k. — f.
Repcze:	»	22 k. 10 f. — 22 k. 50 f.

A »Vasárnap« szeretet munkája.

A székelyudvarhelyi ev. ref. egyházközség egyházi értekezlete, a város területén, egyes hitbuzgó tagjai részére 12 példányban rendelte meg a Vasárnapot az idén is. Ezen egyháztagnak nemcsak magok olvassák, de szomszédaiuknak is átadják olvasás végett.

Gróf Vass Ottilia öméltósága ujólag a nagy-paczali egyház részére rendelte meg a Vasárnapot. Köszönet nyilvánításunk mellett tudatjuk, hogy már megindítottuk. Székelyudvarhely, 1905. márcz. 8. *A szerkesztő.*